fossekallen 10/90

gjesteskribent: Olav Nummedal

Quo vadis, Statkraft

Olav Nummedal er nyutnevnt administrerende direktør i Norzink A/S i Odda. Der har han tidligere vært teknisk sjef, men de to siste årene har han ledet Ilmenittsmelteverket i Tyssedal. I Statkraft er han kjent gjennom sin mangeårige innsats for anleggsvirksomheten, blant annet som leder for anleggene i Eidfjord og Jostedal. Foto: Jan Gravdal/Haugesunds Avis.

Det kan være god grunn til å stille et slikt spørsmål i dag da organiseringen av Statkraft igjen står på dagsorden. For cirka fire år siden ble Statskraftverkene, etter måneder med diskusjoner, utskilt fra NVE. I ettertid synes det som effekten av denne omorganiseringen har vært liten. Statkraft var og ble en forvaltningsbedrift med de mangler som dette medfører.

Vi har nå fått en ny energilov, og et av målene med denne er å få en mer markedsorientert kraftforsyning. Siden Statkrafts rolle i dette kraftmarkedet vil bli meget omfattende, er det tvingende nødvendig at Statkraft får en organisasjonsform som gjør det mulig for bedriften å delta aktivt i markedet. Jeg er derfor enig i forslaget om å omdanne produksjonsdelen av Statkraft til et statlig aksjeselskap. En oppdeling i flere regionale aksjeselskaper virker derimot lite hensiktsmessig. Jeg forutsetter likevel at den «indre styringen» i Statkraft blir sterkt desentralisert slik at de ulike driftsområdene får et selvstendig resultatansvar.

Hva så med utbyggingsvirksomheten i egen regi? Det er en kjent sak at det er delte meninger om denne virksomheten i næringslivet. Utbygging i egen regi har imidlertid gitt meget verdifull vannkraftkompetanse i Statkraft. En kompetanse som trolig ikke finnes i andre miljøer i Norge.

Med det omfang utbygging av ny kraft har i dag, bør likevel spørsmålene reises om det er riktig å fortsette entreprenørvirksomheten i egen regi. I alle fall bør anleggs- og konsulentvirksomhet skilles i egne resultatenheter. Om disse enhetene skal være datterselskaper eller kun divisjoner innen samme selskap, er etter min mening av underordnet betydning. Hensikten må være at de gjennom egne resultater beviser at de har livets rett. Jeg vet at det er et sterkt ønske om å bevare Statkrafts vannkraftkompetanse. Men siden utbygging av vannkraft for tiden er svært liten her i landet, er det bare én veg å gå. Og det er på eksportmarkedene. Oppdrag der må vinnes i konkurranse med andre aktører.

Konkurransen vil ellers bli et begrep som alle i Statkraft må forholde seg til på en annen måte enn tidligere. For det er vel ikke til å komme forbi at kraftforsyningen her i landet har levet en delvis skjermet tilværelse. Ved en friere kraftomsetning vil situasjonen endres og Statkraft må møte andre konkurrenter. En kritisk intern gjennomgang av hele organisasjonen vil bli nødvendig, da dagens organisasjonsstruktur synes lite velegnet for å gjennomføre de handlingsplaner og kostnadsreduksjoner som vil tvinge seg fram. Ved å benytte seg av en organisasjonsmodell med desentralisert beslutningsmyndighet der hovedadministrasjon og stab reduseres til et minimum, vil etter min mening, grunnlaget for å møte den nye situasjonen være sikret.

I kraftutbyggingens barndom var det en nær sammenheng mellom det å bygge ut kraft og bruken av den samme kraft. Vi fikk her i landet framveksten av metallurgisk og annen kraftintensiv industri. De senere tiders utbygging har endret dette mønsteret. Vi kan kanskje snakke om en mer forbrukerorientert utbygging i stedet for utbygging til industrielle behov.

Dette såkalte effektutbyggingsmønsteret opererer med svært lave brukstider, og dette har medført høye kraftpriser pr. kWh. Siden brukstiden for kraftintensiv industri er over 8 000 timer pr. år, vil kapitalkostnadene pr. produsert kWh bli mye lavere enn for kraft til alminnelig forsyning. Sett fra den industrien jeg tilhører, må kraft betraktes som et råstoffsom sammen med andre råstoff foredles videre til metaller og andre produkter. Prisen på kraft har derfor stor betydning for kraftintensiv industris framtid. Da Statkraft i det nye kraftmarkedet vil få en dominerende stilling, er det for metallurgisk industri av avgjørende betydning hva slags rammevilkår regjering og storting vil gi det nye Statkraft.

En videre utnytting av vårt vannkraftpotensial sammen med våre naturgassforekomster, kan gi grunnlag for økning av vår el-kraftproduksjon. Et samarbeid om langsiktig strategi for utnytting av disse energiressurser må derfor være av interesse både for Statkraft og kraftintensiv industri. Eksport av metaller har vært karakterisert som eksport av kraft i «fastform». Hvis ønsket nå er kun å eksportere energi, synes det for meg å være et skritt i feil retning.

Statkraft

Fossekallen eies og finansieres av Statskraftverkene. Utgivelsen av tidsskriftet forestås av administrerende direktør – Gunnar Vatten.

Synspunkter i artikler og innlegg står for forfatterens egen regning, og representerer ikke nødvendigvis etatens syn.

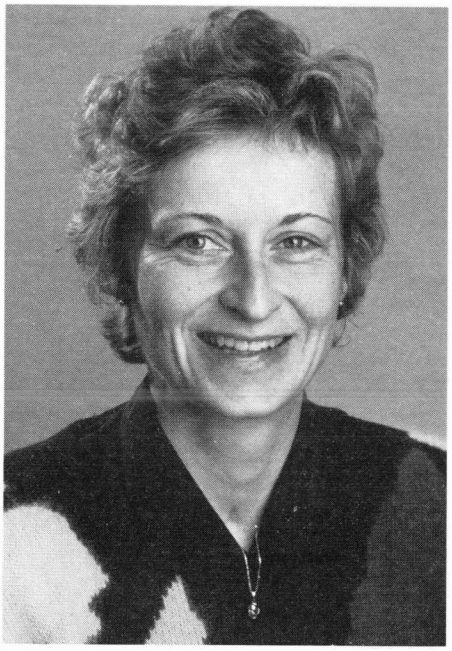

Nettet i fokus

Forleden skulle min datter Elisabeth og jeg en tur ut i byen, og underveis passerte vi et større friluftsanlegg med tilhørende høyspentmaster. Elisabeth, som nå er 21 måneder gammel, strakte de små armene sine i været, og øynene lyste av begeis tring da hun utbrøt: Åååå, alle de!

En Statkraft-mor kan bli varm om hjertet av mindre. Men når sant skal sies, så er det jo ganske imponerende, da. Dette kraftledningsnettet som det har tatt flere tusen mennesker mange årtier å bygge, og som er en av de viktigste livsnerver i vårt samfunn.

I disse dager starter Statkraft et prosjekt der man skal sikre den anleggstekniske historien bak ledningseventyret. Det er naturlig at Statkraft gjør dette, for det er vi som driver 85 prosent av nettet, og det er vi som har hatt ansvar for å bygge det.

At det er nedlagt et kolossalt arbeid innen kraftledningsbygging her til lands, er ingen hemmelighet. Men skal ettertiden kunne danne seg et riktig bilde av anleggsarbeideren, anleggsteknikken og anleggsmiljøet i denne hektiske perioden, haster det med å få samlet trådene. Om 10–15 år er det kanskje for sent.

Statkraft står som kjent igjen overfor en omfattende omorganisering, og hvilken organisatorisk skjebne stamledningsnetter vil få, er foreløpig usikkert. Høisveen-utvalget har foreslått at nettet skilles ut som et eget statsselskap. Statkrafts ledelse er ut fra dette under de pågående organisasjonsutredninger kommet frem til at staten bør eie nettet.

At staten opprettholder sitt eiereskap til det norske stamledningsnettet, finnes det mange praktiske, tekniske og økonomiske argumenter for. Man bør heller ikke undervurdere den menneskelige side av saken. Et byggverk som er reist ved felles løft, bør være felles eie.

Mette Kjeldsberg

fossekallen 10/90

Postadresse:
Fossekallen
Postboks 5124 Maj
0302 Oslo 3

Besøksadresse: Slemdalsvn. 37
Telefon: (02) 95 99 99
Telefax: (02) 95 99 96

36. årgang – Opplag: 8 200

Redaksjonsråd
For ledelsen:
Vidar Bern
Kåre Heskestad
Olav Molvær

For de ansatte:
Alf Ivar Bruseth (AF)
Edmund Langnes
(Arbeidsmandsforbundet)
Kjell Arne Bursvik (NEKF)
Aud Pedersen (NTL)

Redaksjon
Redaktør: Mette Kjeldsberg
Redaksjonssekretær: Aud Berg
Utforming: Ingrid Adeler

Trykk
Haakon Arnesen a.s

Redaksjonen avsluttet
torsdag 4. oktober

Direkte innvalg
Ingrid Adeler: (02) 95 98 63
Aud Berg: (02) 95 98 62
Mette Kjeldsberg: (02) 95 96 10
Informasjonsavd.: (02) 95 98 65

Omslagsbilde: Onsdag 23. august i år var Statkrafts ro-ro-skip M/S Elektron pyntet til fest. Denne dagen var skipet nemlig chartret for en helt spesiell transport. Statkrafts eldre garde, pensjonistene, var invitert på cruise i indre Oslofjord med kaptein Arnt Kobbenes og hans besetning. Foto: Svein Erik Dahl/ Samfoto.

Innhold

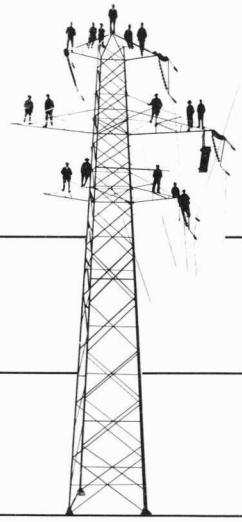

Dumpingprisenes tid er forbi
Gullkantet Statkraft/Vattenfall-avtale **4**

Med anlegg som yrke
Sikring av anleggsteknisk historie i Statkraft **6**

Femte fasade mot fjellet
Nytt driftsbygg åpnet i Vik i Sogn **9**

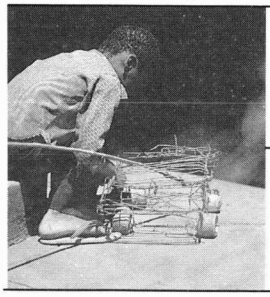

Barn er blomster som aldri visner
Aksjon Livsgnist; Mosambik – juli 1990 **12**

Fjordtokt med M/S Elektron
«Voksen» last på Statkrafts ro-ro-skip **14**

Gullkantet Statkraft/Vattenfall-avtale:

Dumpingprisenes tid er forbi

Av Morten Golimo

For første gang siden Nea-avtalen i 1955 har Statkraft fått tillatelse til å selge en fast avtalt mengde kraft ut av landet. Det svenske Vattenfall skal i 1995 og hvert år frem til århundreskiftet kjøpe 2,4 milliarder kWh norsk vannkraft. Avtalen er «gullkantet» for Statkraft som endelig har fått oppfylt ønsket om å selge fastkraft i stedet for å avhende tilfeldig overskuddskraft til dumpingpriser. Avtalen ble undertegnet fredag den 21. september i år, på Arlanda.

. . . og alle hjerter fryder seg. Til og med de svenske, selv om de må betale dyrt for kraften. Riktig *hvor* dyrt vil ingen si nøyaktig, men uansett blir det atskillig rimeligere enn om de skulle ha produsert den selv i sitt planlagte, oljefyrte NEX-prosjekt.

Spekulasjoner i norsk og svensk presse går ut på at prisen ligger på rundt 25 øre/kWh, mens kraften fra NEX ville ligget på 32–33/kWh. Det betyr i så fall at svenskene må betale 600 millioner kroner årlig for kraften – omtrent det samme som de tjente på videresalg av billig norsk overskuddskraft til Finland i fjor, og at de sparer cirka 200 millioner kroner i året i forhold til prisen på NEX-kraften.

Hemmelige priser

Er disse tallene riktige? Fossekallen spør en av dem som har ledet forhandlingene med svenskene, Bjørn Braaten.

–Det har jeg ikke lyst til å si noe om.

–Alle avisene er samstemte i sine antakelser. Er de helt på jordet?

–Det er klart insiderne i dette markedet vet omtrent hvor på skalaen prisene ligger. Men jeg kan ikke komme med tallene.

–Er det fordi Statkraft er blitt mer kommersialisert at man vil være enda mer hemmelighetsfull enn tidligere når det gjelder priser?

–Jeg tror svaret på det er ja, sier Braaten.

Atomkraft

Årsaken til at svenskene er ute etter å få kjøpe kraft, er den planlagte nedtrappingen av kjernekraften. Etter en lang tids het debatt, som til tider oppnådde samme temperatur som den norske EF-debatten på begynnelsen av 1970-tallet, sa Sverige i 1979 «nei» til atomkraft. Alle svenske kjernekraftverk skulle være avviklet innen 2010 og det første allerede i 1995.

Nå er imidlertid uenigheten blomstret opp på nytt. Sterke krefter vil utsette avviklingen i og med at flere av kraftverkene har lang levetid igjen. «Det er sløsing med penger å legge ned levedyktige kraftverk», er ett av argumentene. Etter Socialdemokraternas partikongress i høst ser det ut til at den svenske regjering nå skal stå fritt med hensyn til tidspunktet for avviklingen.

Et vesentlig element i svensk energipolitikk er at landet skal være selvforsynt med energi. Nå kan det se ut som om denne politikken har endret kurs. Det er kanskje norsk energipolitikk i ferd med å gjøre også. Den går blant annet ut på at ingen norske vassdrag skal bygges ut for produksjon av strøm til utlandet. Det kan kanskje endre seg i fremtiden.

Samme regler som før

–Er norsk energipolitikk nå blitt endret?

–Egentlig er den ikke det. De reglene som har vært gjeldende, gjelder ennå. Det som er nytt, er at man erkjenner at man har et kraftoverskudd i Norge. Og at det er om å gjøre å få markedet i balanse.

–Dette er altså mer en unntaksbestemmelse enn en endring i energipolitikken?

–Ja, det vil jeg si.

–Men det åpner vel for flere muligheter til å selge fastkraft til utlandet, for eksempel til Danmark og Finland?

–Ja, og vi er allerede i gang med forhandlinger om avtaler om faste leveranser. Men slike avtaler må godkjennes av Stortinget.

–Det er altså ingen endring i energipolitikken, men det blir lettere og lettere å gjøre unntak fra den?

–Man kan kanskje si det på den måten. I hvilken grad denne omorganiseringen av kraftmarkedet blir tatt på forskudd, vil ikke jeg ha sagt noe om. Men det er klart at det foregår en nytenkning i hele systemet for tiden. Vi er i en slags oppbruddsfase. Og mye kan tyde på at det går i retning av at krafteksport blir sett på med noe mer liberale øyne enn tidligere.

Fastkraftavtalen mellom Vattenfall og Statkraft betyr ikke at norsk energipolitikk er blitt endret, slår avdelingsdirektør Bjørn Braaten (DS) fast. –De regler som har vært gjeldende, gjelder ennå. Det som er nytt, er at man erkjenner at det er kraftoverskudd i Norge. Og at det er om å gjøre å få balanse i markedet.

Flere utbygginger ikke nødvendig

–Norsk kraftoverskudd er vel ikke nødvendigvis en permanent affære? Den kraftkrevende industrien kan ta seg opp igjen, og vintrene kan raskt bli strengere. Hva da, når vi trenger kraften selv? Må vi bygge ut mer for å overholde eksportavtalene?

–Ikke nødvendigvis.

–Men det er altså en mulighet for det?

–Dette er fremtid, og vi ønsker ikke å være skråsikre på noe. Men vi tror ikke det blir behov for videre utbygging. Dessuten; *hvis* vi skulle bygge ut med tanke på eksport, vil det høye norske kostnadsnivået være bekymringsfullt.

–Hva om svenskene omgjør vedtaket om å stenge det første kjernekraftverket i 1995? Da vil de vel ikke ha behov for den norske kraften likevel?

–Avtalen er klar. Vi har forpliktet oss til å skaffe kraften og svenskene til å kjøpe den. Mer har jeg ikke lyst til å si om akkurat dette.

–Hva er det viktigste med denne avtalen for Statkraft?

–Det viktigste er at vi har fått en avtale i en periode hvor det er overskudd i markedet. Vi mener dette er en god avtale, som dessuten vil kunne bidra til at kraftmarkedet igjen kommer i balanse, sier Bjørn Braaten.

Fredag den 21. september i år ble den historiske fastkraftavtalen mellom Vattenfall og Statkraft undertegnet på Arlanda. For Statkraft signerte administrerende direktør Gunnar Vatten, for Vattenfall generaldirektør Carl Erik Nyquist. Anders Hedenstedt, Jon Ingvaldsen, Bjørn Braaten og Lennart Lundberg har arbeidet intenst med å få avtalen i havn. Foto: Vattenfall.

Sikring av anleggsteknisk historie i Statkraft:

Med anlegg

Intervjuer: Mette Kjeldsberg

I disse dager pakker tidligere avdelingsdirektør Sverre Oftedal kofferten for å legge ut på nye tjenestereiser. Som nybakt pensjonist har han påtatt seg et spesialoppdrag for Statkraft. Gjennom intervjuer med anleggsveteraner, kanskje særlig de som har vært med på å bygge det norske stamledningsnettet, skal Oftedal være med på å sikre verdifull anleggsteknisk historie. Og det haster! Blir ikke dette arbeidet gjort nå, vil materialet om 10 til 15 år være tapt for all ettertid.

De norske vannkraftanleggene er det mange som har vært med på å bygge. Entreprenører, store industribedrifter, Statkraft og andre kraftprodusenter. Når det gjelder stamledningsnettet stiller saken seg anderledes. For her er det Statkraft som så å si har hele «skylda».

–Som kjent eies og drives cirka 85 prosent av stamledningsnettet her i landet av Statkraft. Vi har også stått for byggingen av dette, noe som gir Statkraft et spesielt ansvar når det gjelder det historiske materialet som er knyttet til denne virksomheten. Det er tidligere direktør for avdelingen for overføringsanlegg i Statkraft, Sverre Oftedal, som sier dette til Fossekallen.

Oftedal utgjør en tredejedel av det utvalg som direksjonen i Statkraft har nedsatt med tanke på å sikre verdifull anleggsteknisk historie i bedriften. De to andre er Thorleif Hoff (DDB) og Rolf Thommesen (AS).

–Det var i slutten av januar i år at direksjonen etter et forslag fra anleggsdivisjonen nedsatte dette utvalget. Vår oppgave skulle primært være å kartlegge hva som finnes av konkrete tiltak og planer rundt omkring i landet når det gjelder sikring av anleggsteknisk historie i museum. Dernest skulle vi foreslå hva et slikt musem bør inneholde, og se nøyere på hvilken plassering og hvilke praktiske løsninger som er aktulle.

–Direksjonen ønsket også et overslag over etablerings- og driftskostnader for et eventuelt museum og en oversikt over finansieringsmuligheter. Etter å ha arbeidet med dette et halvt års tid, hvor vi blant annet hadde en rekke møter og kontakter med museer og andre aktuelle institusjoner, la utvalget vårt frem en innstilling i slutten av juni, forteller Oftedal.

Av nasjonal betydning

I St.meld. nr. 39 (1986–87) og andre offisielle dokumenter blir det klart slått fast at det er av nasjonal betydning at nyere teknisk kulturhistorie blir sikret. Mye verdifullt materiale er gått tapt fordi det ikke har vært fokusert på historisk dokumentasjon i den utbyggingsperioden vi har hatt her i landet de siste 40 år. Det er brukt millionbeløp ved kraftutbygging til å grave i vår fortid, mens vår egen tid, som er historie imorgen, ikke er ofret noe.

På bakgrunn av dette og den innstilling som er lagt fram av Statkrafts interne utvalg, har direksjonen vedtatt en handlingsplan for sikring av anleggsteknisk historie.

–Tekniske kulturminner knyttet til landbruk, sjøfart, håndverk og bergverk ble tidlig omfattet med interesse, kan Oftedal fortelle. –Sikring av kulturminner for industrialiseringen av landet vårt har imidlertid ikke vært en selvfølgelighet. Snarere tvert imot. Industrisamfunnet rommet nemlig mye politisk sprengstoff, og ble helt inntil 1960–1970-årene på det nærmeste neglisjert som kulturbærer.

Grunnlaget for industrialiseringen i Norge var vårt vannkraftpotensial. –Statkraft har stått sentralt ved utbyggingen av elektrisitetsforsyningen her til lands, og som statlig bedrift og i kraft av det omfanget vår virksomhet har hatt, har vi et spesielt ansvar for å medvirke til at arbeidsinnsats, arbeidsmiljø og teknisk utvikling på denne sektoren blir tilstrekkelig historisk belyst, slår Oftedal fast.

Pionértiden imponerende

Han understreket videre at det spesielt er to områder der Statkraft har markert seg: bygging av kraftanlegg og bygging av fjernledninger. De to områdene er vesensforskjellige når det gjelder tekniske forhold og utbygging. Men ett har de felles: arbeidsinnsatsen fra anleggsabeideren og ingeniøren. Med bakgrunn i dagens teknologi og hjelpemidler er den innsats som ble utført i «pionértiden» så imponerende at man er forpliktet til å sikre kommende generasjoner så godt kjennskap til dette som mulig.

Statkraft har bygget 46 kraftstasjoner, de fleste i fjell. Statkraft har drevet 1 100 kilometer tunnel og et utall sjakter. Statkraft har bygget 129 dammer – flere av disse har betydelige dimensjoner, også internasjonalt. Statkraft har bygget 8 400 kilometer kraftledninger, 132–420 kV. Statkraft har bygget 120 transformator- og koblingsstasjoner. Anleggene har til for noen få år siden sysselsatt 2 500–3 000 personer, og skulle anleggene bygges i dag, ville de koste godt over 100 milliarder kroner.

De kvinner og menn som har stått bak denne innsatsen, har ingen annen «bauta» enn det byggverket de

som yrke

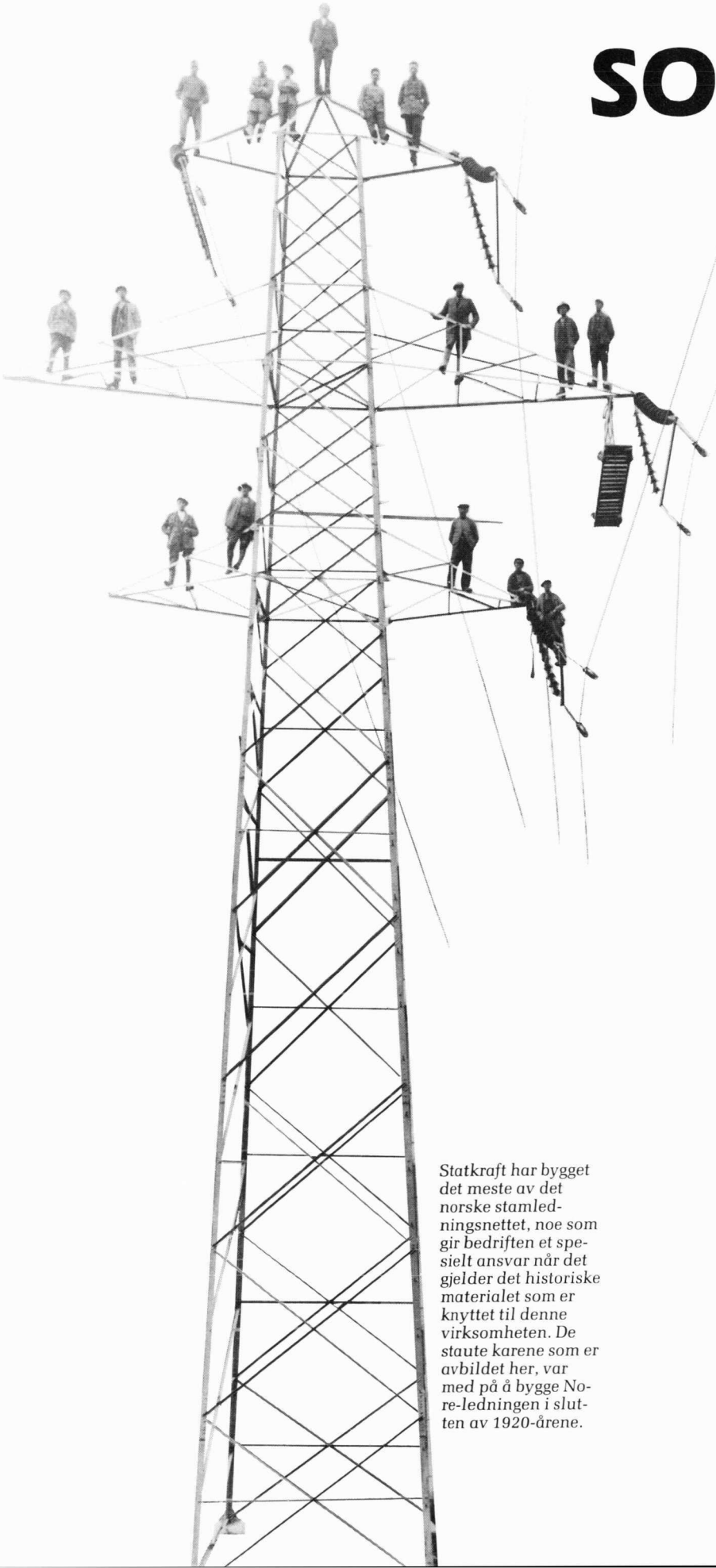

Statkraft har bygget det meste av det norske stamledningsnettet, noe som gir bedriften et spesielt ansvar når det gjelder det historiske materialet som er knyttet til denne virksomheten. De staute karene som er avbildet her, var med på å bygge Nore-ledningen i slutten av 1920-årene.

har vært med på å reise. Men byggverkene forteller ingenting om enkeltmennesket eller om utviklingen fra «rå muskelkraft» og slit i kummerlige bomiljø til dagens velordnede forhold på alle arbeidsplasser.

–Respekten for den innsats disse tusener har nedlagt til beste for velstandsutviklingen i Norge, har vært et viktig insitament for oss i Statkraft når vi nå påtar oss vår del av oppgaven med å sikre teknisk kulturhistorie, sier Oftedal.

Forsiktig begynnelse

Statkraft har foreløpig bevilget kr. 150 000,– til dette formålet. Er det ikke ganske begrenset hva man kan få for de pengene, da Oftedal?

–Det er klart at 150 000 kroner ikke rekker langt i våre dager. Men her er det slått fast et prinsipp, og direksjonen har gitt uttrykk for at den skal komme tilbake til saken. Vi ser på dette som en begynnelse.

Pengene skal foreløpig vies to formål. For det første skal Statkraft stille kr. 100 000,– til disposisjon for et forprosjekt til en utstilling som tar for seg anleggsarbeidernes yrkeshistorie knyttet til vannkraftutbygging og stamledningsbygging. Denne utstillingen tenker man seg etablert i samarbeid med Industriarbeidermuseet på Vemork og Norsk Arbeidsmandsforbund.

De resterende 50 000 kroner har man engasjert en medhjelper for, som skal sette igang innsamling av historisk dokumentasjon spesielt for kraftledningsbygging. Og her er det Sverre Oftedal kommer inn.

Kraftledningsveteraner i søkelyset

–Det meste av min tid i Statkraft har jeg arbeidet med kraftledninger. Nå er jeg pensjonert, og kan disponere over min egen tid, som det heter. Det var vel kanskje derfor de kastet sine øyne på meg da de så seg om etter en medhjelper til dette prosjektet. Ikke vet jeg, men nå skal jeg i

–Statkraft har stått sentralt ved utbyggingen av elektrisitetsforsyningen her til lands, og som statlig bedrift og i kraft av det omfanget vår virksomhet har hatt, har vi et spesielt ansvar for å medvirke til at arbeidsinnsats, arbeidsmiljø og teknisk utvikling på denne sektoren blir tilstrekkelig historisk belyst, mener tidligere avdelingsdirektør Sverre Oftedal. Foto: Ole A. Buenget/Samfoto.

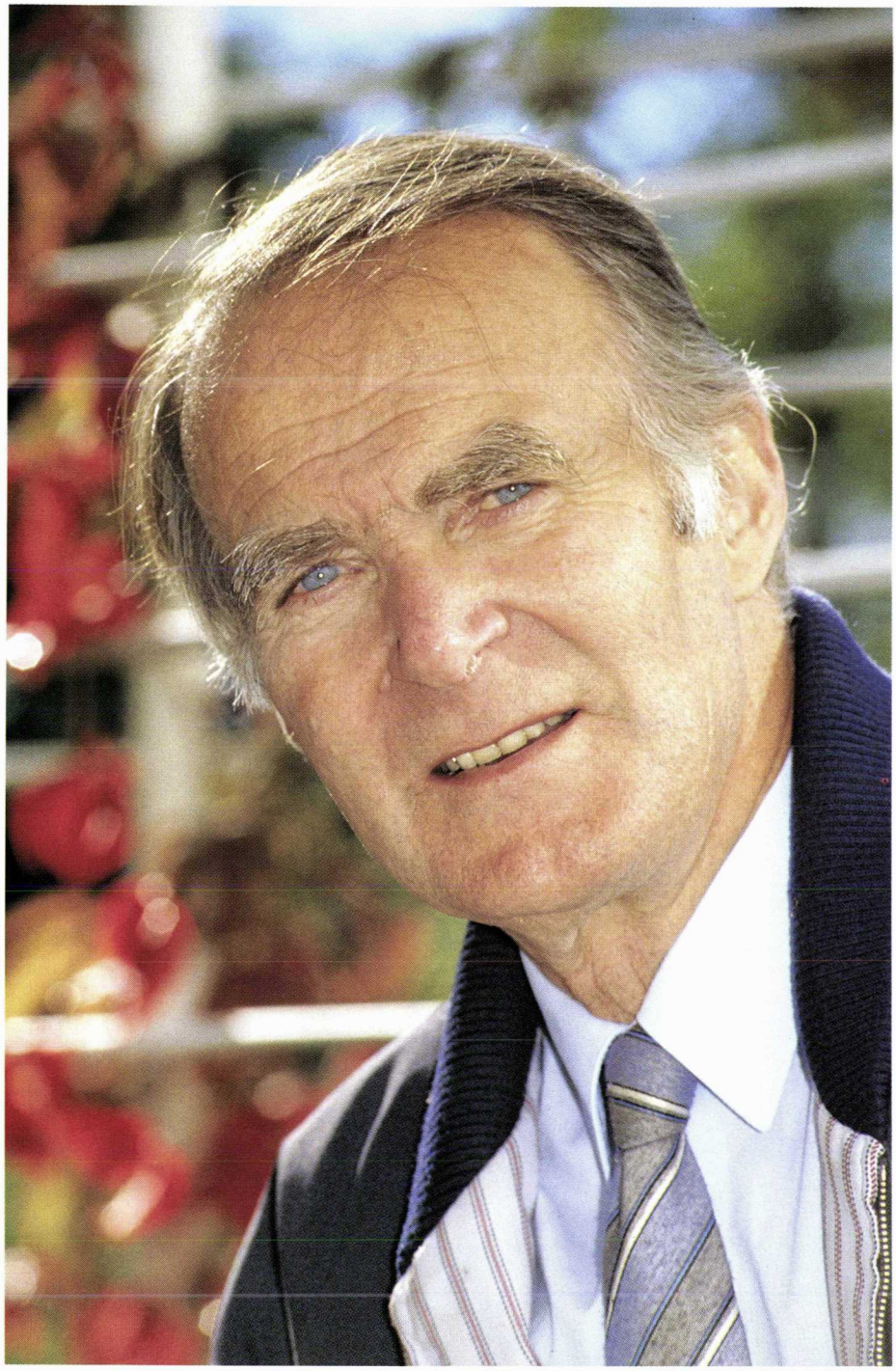

hvert fall ut å prøve meg som «journalist». Tanken er at jeg skal reise rundt og ta kontakt med våre ledningsveteraner. Spørre dem ut om alle tenkelige forhold knyttet til deres tidligere arbeidsplass, og få dette registrert på bånd som kan bevares for ettertiden.

–Ved siden av intervjuene, håper vi at kontakten med våre veteraner også skal gi gevinst i form av fotos og kanskje fremfor alt gjenstander – det vil si arbeidsredskaper – som tidligere var i bruk ved kraftledningsbygging. I hvert fall håper vi at noen kan beskrive disse redskapene, slik at de kan rekonstrueres.

Journalistikk og intervjuteknikk er upløyd mark for Oftedal. Helt på bar bakke starter han imidlertid ikke.

–Akkurat nå står jeg på farten og skal møte folk som arbeider med et tilsvarende prosjekt for Vegvesenet. De er, så vidt jeg har skjønt, kommet et godt stykke på veg, særlig når det gjelder systematisering av informasjon. Her håper jeg selvsagt å få hjelp.

Det haster!

Fossekallen har tidligere presentert det arbeidet som foregår i Statkraft når det gjelder Historien Vår. Dere går ikke dette prosjektet i næringen, da Oftedal?

–På ingen måte. Tvert imot kan vi ganske sikkert dra nytte av hverandres informasjoner, og et samarbeid er allerede etablert. I denne forbindelse bør jeg vel kanskje understreke hva jeg *ikke* skal gjøre. Jeg skal *ikke* skrive bok. Jeg skal rett og slett samle inn og registrere det materialet som ennå finnes i systemet. Og dette mener vi det haster med. De gamle blir stadig eldre, og i løpet av 10 til 15 år vil materialet kanskje være tapt for all ettertid.

–Statkrafts historie har mange fasetter, og i det historieverket som nå er under utarbeidelse, kan vi ikke regne med at anleggsarbeideren, anleggsteknikken og anleggsmiljøet får den plass som vi mener disse tingene fortjener. Dette hersker det for øvrig enighet om i Statkraft, så her er det ingen som går hverandre i næringen så vidt jeg vet, legger Oftedal til.

Vær beredt

Det er i første omgang veteraner fra bygging av stamledningsnettet Oftedal er interessert i å komme i kontakt med. –Ved hjelp av enkeltpersoner og anleggenes personalarkiver vil jeg prøve å sette opp en oversikt over aktuelle intervjuobjekter. Også driftspersonell med tidligere kraftledningspraksis er aktuelle – derfor har jeg i et brev til driftsområdene bedt om hjelp derfra. Så snart intervjuoversikten er klar, vil jeg starte arbeidet med personell som arbeider eller er bosatt i Østlandsområdet.

Oftedal regner med at innsamlingsarbeidet vil medføre en betydelig reisevirksomhet. –Selve reisevirksomheten er nå så sin sak. Jeg håper ikke den skal ta overhånd. Men kontakten med våre veteraner, til dels gamle kjenninger av meg, gleder jeg meg til.

Oftedals intervjuobjekter vil ikke bli «tatt på senga», som det heter. Alle vil på forhånd motta brev med nærmere opplysninger. Men vår nybakte «journalist», som allerede er på farten, oppfordrer likevel alle kraftledningsveteraner til å forberede seg mentalt. Tenk tilbake, prøv å huske! Dine minner er gull verdt for kommende slekter.

Nytt driftsbygg åpnet i Vik i Sogn:

Femte fasade mot fjellet

Ved
Per Joranger

Styreformannen i Vikfalli, Eilert Solheim, sto for avdukingen av «solsikken» ved den offisielle åpningen av Vikfallis nye driftsbygg på Hove. Dette skjedde den 4. september i år. Daglig leder for Vikfalli, Kjell Espeland, ser til at det hele går etter planen.

Den 4. september i år var en stor dag i Vik i Sogn. Da gikk den formelle åpningen av det nye driftsbygget til Vikfalli av stabelen. Endelig var et samlet bygg for verksted, lager, spise/møterom og administrasjon på plass på Hove, noen kilometer fra Vik sentrum.

La oss gjøre oss litt kjent med Vikfalli. I 1963 tok Sognekraft kontakt med NVE med spørsmål om staten ville være med å bygge ut vannfallene i Vik. Staten gikk velvillig inn med 88 prosent, Sognekraft med 12 prosent. Vikfalli består i dag av fire kraftstasjoner som tilsammen produserer 750 GWh. I forbindelse med konsesjon for Jostedal-utbyggingen vedtok Stortinget at Vikfalli skulle gå inn i det nye driftsområdet Breheim-verkene i Gaupne i Luster kommune. Vikfalli har imidlertid eget styre.

Påtrengende behov

Behovet for et driftsbygg har vært påtrengende for Vikfalli helt fra 1970, da det første planutkastet ble lagt frem. Flere utkast fulgte. I 1988 kom det en plan på bordet som samlet verksted, lager og administrasjon i et bygg ved Hove kraftstasjon. Planen ble ført ut i livet, og det gamle kontorbygget og messa ble solgt til Vik kommune. Dette brukes i dag som skole.

Etter manges mening ble disse planene lansert i grevens tid. Eller rettere sagt i driftsbestyrer Olav Molværs tid. Pengeknapphet og byggestans til tross – som leder for Breheim-verkene la han bredsiden til og maktet å få finansieringen i havn. Molvær har sammen med lederen for Vikfalli, Kjell Espeland og byggekontrollør Olav Hønsi utgjort byggekomitéen.

Fem fasader

Om det er Vår Herre selv eller hans skaperverk, fjellet, Breheim-verkene ønsker å ha god kontakt med, skal være usagt. Det som imidlertid slår en når man ser det nye bygget, er at her er det ikke fire, men fem fasader. Takkonstruksjonen og fargene i taksteinsmosaikken er fremtredende, og det er spesielt dette taket man ser fra de mange fjell og høydedrag i nærheten. På denne måten fungerer taket som en egen fasade.

Totalt er driftsbygget på 1 800 kvadratmeter. Det er bygget i nøkterne materialer og er forholdsvis vedlikeholdsfritt.

Stil og tradisjoner

Når vikjene skal ha fest, så skal det være med stil og tradisjoner. Dagen startet derfor med frokost for noen utvalgte hjemme hos arkitektene Olav og Anders Vikøren. Her var det alt hva et sognehjerte kunne begjære – både sildebord, laks og gammelost. Noko attåt var det også – heimabrygg, snaps og kaffe. Frokosten var stemningsfull, men kanskje litt for engasjerende? Da gjestene gikk fra bordet hadde ikke ho Agnes fått servert fruktfatet ennå!

Selve åpningshøytideligheten foregikk utenfor driftsbygget der styreformannen i Vikfalli, Eilert Solheim, avduket et løpehjul. Ikke et løpehjul

Det nye driftsbygget til Vikfalli har fått en fin plassering i terrenget på Hove. Merk den spesielle takkonstruksjonen og taksteinsmosaikken som gjør taket til en femte fasade. Slik ser det i hvertfall ut fra fjell og høydedrag omkring.

som vi er vant til å se nær sagt hvor som helst i vannkraft-Norge. Nei, dette var malt som en solsikke. Bedre kan vel ikke vannkraftens livgivende og rene energi symboliseres?

To av de ansatte, Jon Undi og Kjell Voll, hadde brygget ekte malt/byggøl som det skulle skåles i ved avdukingen. Værgudene ville det imidlertid ikke slik. En halvtime før høytideligheten skulle finne sted, ble Hove velsignet med en regnbyge som skremte både øl, glass og festdeltakere inn i verkstedet. Og festdeltakerne tenkte vel som så, at når vi nå står her allikevel, kan vi vel like gjerne smake på signingbrygget. Slik gikk det til at en for øvrig sprudlende og opplagt leder for Vikfalli, Kjell Espeland, fant gjestene i en svært så oppløftet stemning, da han ankom for å avduke solsikken. Åpningen av driftsbygget ble imidlertid likevel gjennomført på et minnerikt og verdig vis.

Alvorsord

Ved festbordet senere på dagen ble det fremført mange lovord. Ordfører Olaf Turvoll gratulerte med nybygget og ga Statkraft honnør fordi be-

driften hadde holdt løftet om at bemanningen i Vik ikke skulle bli redusert.

Også Vikfallis styreformann, Eilert Solheim, hadde sitt å si. Han gjennomgikk Vikfallis historie, og i den forbindelse hadde han mange takkens ord på hjertet. Men han sto heller ikke tilbake for noen alvorsord i sakens anledning. –Tiden vi har foran oss, vil stille store krav til de ansatte på alle plan. Mulighetene for regulering og modernisering av våre vannkraftverk er til stede, men på grunn av overproduksjon og lave kraftpriser er dette viktige arbeidet foreløpig utsatt.

–El-bransjen er inne i en omstilling, en omstilling som vi kanskje burde vært flinkere til å forutse. Vi er nå på full fart over fra selgers til kjøpers marked, og med dette må energiforsyningen belage seg på en kraftig kulturendring, slo Solheim fast.

–Den norske ingeniørstand, særlig innen energisektoren, har gjort et fantastisk arbeid. Norge ligger på dette feltet på verdenstoppen, og det er ingen tvil om hvilken rolle våre ingeniører har spilt i industrialiseringen av landet. Vi har selvsagt fremdeles bruk for ingeniørkompetansen, men den markedssituasjonen vi nå står overfor, vil kreve at vi styrker vår kompetanse innen markedsføring og andre aktuelle profesjoner innen bransjen.

Dette er kanskje å banne i kirken, men den sjansen får jeg ta, sa en svært så engasjert styreformann i Vikfalli. Vi for vår del undres: Kanskje er det denne nye dimensjon innen energiforsyningen som symboliseres i den femte fasaden i det nye driftsbygget på Hove?

En regnskur til tross – det var en feststemt forsamling som deltok i åpningen av Vikfallis nye driftsbygg på Hove. Og Kraftrevyen var der.

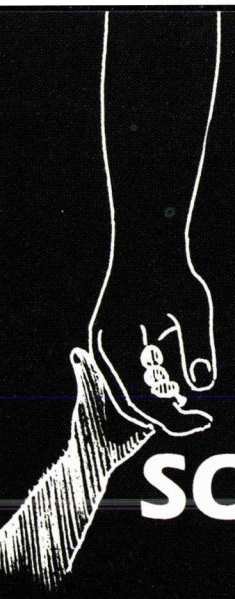

Mosambik – juli 1990:

Barn er blomster som aldri visner

Tekst: Ida Scheie
Foto: Mona Strømme

Redd Barna, 31. august: Mulighetene for fred er ikke lenger utopi i Mosambik. Myndighetene har åpnet for flerpartivalg, og det ser ut til å åpne for dialog med MNR. Dette er gledelig.

Skygger i horisonten er det likevel. Dersom det skulle inngåes fredsavtale mellom MNR og myndighetene, er det meget stor sannsynlighet for at de mosambikiske flyktningene i nabolandene vil bli sendt hjem – og dette kan skje nesten over natten. Cirka én million mennesker vil strømme over grensene og ikke ha tilbud av noe slag; hverken mat, bosted, helsetjeneste eller skoler. Utfordringene står med andre ord i kø.

Arbeidet i prosjektene går stort sett som planlagt, og Redd Barna har lagt et solid grunnlag for videre engasjement i Mosambik. Mer informasjon om Redd Barna i Mosambik kan du få gjennom årets TV-aksjon, som går av stabelen 4. november. I den forbindelse har NRK hatt et team i Mosambik, og det programmet de har laget, vil bli sendt i slutten av oktober.

Krig og nød til tross. Barn er seg selv like overalt i verden. Finnes det ikke leketøy, bruker de fantasien og lager leker selv.

Mosambik er nesten glemt i vårt mediebilde. Det er ikke lenger en nyhet at barn terroriseres og drepes. Femten år med borgerkrig har gjort militære grusomheter til «det normale» i landet.

Det betyr ikke at Mosambik ikke trenger bistand og støtte. Tvert imot. Den langvarige borgerkrigen har ført til et enormt behov for hjelpearbeid. Over en million mosambikere er flyktninger i sitt eget land. Like mange har flyktet til nabolandene Malawi og Zimbabwe.

Barna

–Barn er blomster som aldri visner. Dette sa ofte den nå avdøde frigjøringslederen og presidenten i Mosambik Samora Machel. Det smertefulle er at krigen i Mosambik tramper dem ned og skjærer dem bort. I tusenvis.

Men folket gir ikke opp, de kjemper med det lille de har for det som er viktigst for den tidligere portugisiske kolonien: selvstendigheten. Landet nekter å la seg knekke. Verken av den mektige naboen i sør, Sør-Afrika, eller av indre stridigheter.

Manica-provinsen

Etter å ha inspisert Redd Barnas arbeid i Mosambik, konkluderte landets egen president, Chissano: –Redd Barna har forstått at landets behov ligger på landsbygda, og ikke i byene.

I Manica-provinsen varierer det mellom fjellområder og lavland. Dette gir utslag i store nedbørsforskjeller. Jordsmonnet er jernholdig, og det dyrkes mais, sorghum, erter, bananer, cassava-nøtter og poteter. Noen fastboende bønder har geiter og kylling. Området omfatter bortimot en tiendepart av hele Mosambik. Redd Barna har et hjelpeapparat i sju «landsbyer» som består av flyktninger som kommer fra andre deler av landet. Egenproduksjonen deres økes stadig. Men av sikkerhetsmessige grunner er det umulig å skaffe nok jord til alle, derfor mottar flyktningene fremdeles nødhjelp i form av mat og utstyr. Selv etter grensen på 18 måneder, som var satt som tidsramme for selvforsyning.

Helse

Barnedødeligheten i Manica-provinsen har sunket drastisk. I 1988 var det 200–300 barn pr. 1 000 som døde. I år er det 10–25 pr. 1 000. Dette er blant annet skjedd som en følge av at Redd Barna har drevet intens opplysningsvirksomhet overfor mødrene i denne provinsen, enkle forebyggende tiltak mot diaré, og bedre ernæring. Maten består av maisgrøt, salza og spinat og frukt. Stadig flere barn vokser til. Barn som forhåpentligvis snart kan oppleve landet sitt i fred. Hittil kjenner de bare til et liv i krig. Den siste tiden er det bygget klinikker i landsbyene Bengo og Nhambonda, samtidig som tre mobile klinikker er satt opp i Matsinho.

Uledsagede barn

–Målet er å legge arbeidet til rette slik at barna kan føres tilbake til en trygg og normalisert hverdag, sier Grethe Gulliksen. Hun er norsk sosionom, ansatt av Redd Barna for å gi faglig støtte til myndighetene. Noen av barna er så ødelagte at de har mistet taleevnen etter alle tap og grusomheter de har vært gjennom. Redd Barna har et gjenforeningsprogram i Manica. I de tilfellene hvor slektninger ikke er å finne, får barna bo i permanente fosterhjem. Det gjenstår å kartlegge hvor mange uledsagede barn det finnes i Manica. På landsbasis regner vi med cirka 200 000 barn.

Arbeidet videre

Alle «landsbyene» har gode muligheter for utvikling. Redd Barna i samarbeid med myndighetene og jordbrukseksperter, mobiliserer befolkningen til å gradvis trappe ned nødhjelpen, og gå over i varige løsninger. Mer land må skaffes enn den ene hektaren hver familie har til rådighet i dag. Redd Barna har også satt igang et skogplantingsprogram. Det er for å holde overbelastningen av jorda på et minimum. Fremgangen er betydelig både på helse og skolesektoren. Det er et problem å motivere både barn og foreldre til å la barna gå på skolen. Tilsiget av nye mennesker vanskeliggjør skolegang. Det samme gjør mangel på lærere og utstyr. Men alle «landsbyene» har nå skoler, og Redd Barna har godt samarbeid med de lokale myndighetene.

Egeninnsatsen er høy. Innbyggerne i Manica tar initiativ, og har en sterk organisasjonsstruktur. Redd Barnas arbeid bidrar til å bygge opp landet. Og til å holde livsgnisten vedlike.

Aksjon livsgnist i Statkraft har til nå innbragt kr. 5 000,- i måneden. På årsbasis blir dette et pent beløp for Redd Barna, men vi har grunn til å tro at en god del flere Statkraft-ansatte vil være med å støtte dette viktige arbeidet.

Vi er cirka 2 400 ansatte i Statkraft. Av disse er det foreløpig cirka 50 som har meldt seg som bidragsytere. Vi tror ikke den noe sviktende oppslutningen skyldes manglende interesse. Vi tror det skyldes svikt i distribusjonen av folderne med påmeldingsblanketten.

Når vi tror dette, er det fordi den overveiende del av de påmeldte arbeider ved hovedkontoret. Kanskje er dette fordi den folderen som alle ansatte skulle få tilsendt, var av et meget uhåndterlig format. Slike trykksaker har erfaringsmessig en tendens til å havne på avveier.

Redd Barna har trykket nye, mer praktiske foldere. Disse kan fås ved henvendelse til lokaladministrasjonene eller til OPs forværelse sentralt (02 95 99 49).

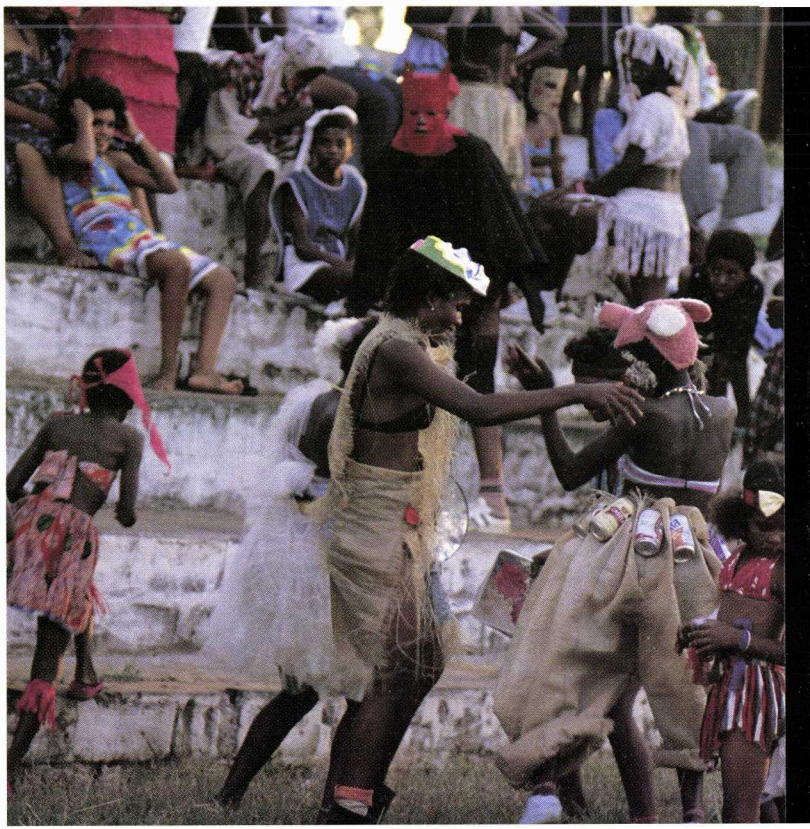

Barnedødeligheten i Manica-provinsen er sunket drastisk – stadig flere barn vokser til. Barn som forhåpentligvis snart kan oppleve landet sitt i fred. Hittil kjenner de det bare i krig, men barn er barn. Her fra karnevalet i Chimoio i februar i år.

«Voksen» last på Statkrafts ro-ro-skip:

Fjordtokt med M/S Elektron

Tekst: Mette Kjeldsberg
Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto

Onsdag den 23. august i år var Statkrafts ro-ro-skip M/S Elektron pyntet til fest. Denne dagen var skipet nemlig chartret for en helt spesiell transport. Mens Elektrons last vanligvis er svært tung, måtte den i denne forbindelse karakteriseres som «voksen». Statkrafts eldre garde, pensjonistene, var invitert på cruise i Indre Oslo-fjord med kaptein Arnt Kobbenes og hans besetning.

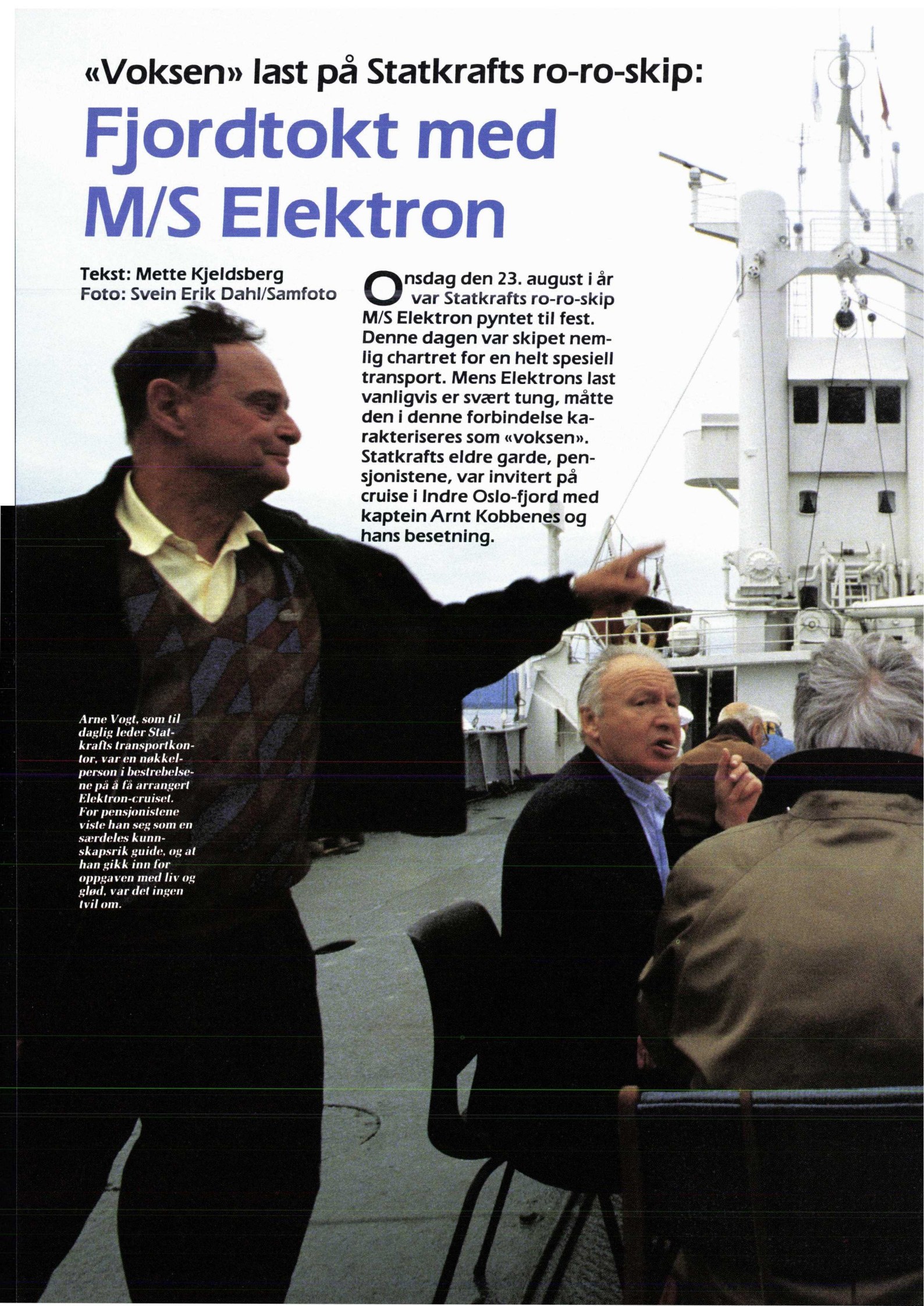

Arne Vogt, som til daglig leder Statkrafts transportkontor, var en nøkkelperson i bestrebelsene på å få arrangert Elektron-cruiset. For pensjonistene viste han seg som en særdeles kunnskapsrik guide, og at han gikk inn for oppgaven med liv og glød, var det ingen tvil om.

Det var et veltrimmet skip og et veltrimmet mannskap som møtte de 45 pensjonistene på «Statkraft-kaia» i Drammen den 23. august i år. (Kai-anlegget eies av National Industri.) Forventningen virket stor på alle kanter. De færreste av deltakerne hadde tidligere sett ro-ro-skipet M/S Elektron på nært hold, enn si vært ombord. Og for et mannskap som vanligvis arbeider med tungtransport, er nok passasjerer en kjærkommen avveksling.

Avgang: 1038 fra National

Pensjonistenes utflukt startet i grunnen ved Nationaltheateret i Oslo. Nærmere bestemt under Nationaltheateret, hvor deltakerne skulle entre Drammens-toget kl 1038. Etter hvert som tiden nærmet seg, fyltes perrongen med kjente, opprømte, smilende Statkraft- og NVE-fjes. Alle flokket de seg rundt pensjonistforeningens leder Arne Øgaard og dagens reiseleder – avdelingsdirektør Torbjørn Mengshoel i Statkraft.

Toget kom og gikk presis, ingen ble akterutseilt. NSBs konduktør på dette vognsettet var nok i utgangspunktet litt skeptisk til dette plutselig, uventede rushet. Og over aldersammensetningen i gruppen vår. Eldre mennesker reiser kanskje ikke med tog? Men etter hvert som NSB ble orientert om reisens bakgrunn og formål, og det viste seg at alle hadde gyldig billett, var servicen upåklagelig.

Skulle man endelig klage på noe, så måtte det være på selve toget. Avgang 1038 fra Nationaltheateret viste seg nemlig å være et godt, gammeldags somletog som stoppet på hver melkerampe helt til Drammen. Tidskjemaet sprakk derfor allerede under første etappe, noe som ergret en årvåken reiseleder og turoperatør.

Ingen andre så imidlertid ut til å bekymre seg over forsinkelsen. Tvert imot. På de fleste stasjoner fikk gruppen tilsig av nye deltakere, stemningen steg og da vi nådde Brakerøya (siste stasjon før Drammen), var det nesten med vemod vi tok avskjed med NSB.

Guide i særklasse

Ved Statkrafts verksted-anlegg på Brakerøya ble deltakerne møtt av en opplagt og særdeles kunnskapsrik guide – Arne Vogt. Han leder til daglig Statkrafts transportkontor, og hadde derfor vært en nøkkelperson i bestrebelsen på å få arrangert dette cruiset. Det var med liv og glød han gikk inn for oppgaven, og vi fikk på

De fleste av cruisedeltakerne gikk skipet M/S Elektron nøye etter i sømmene, og særlig ble broen flittig besøkt.

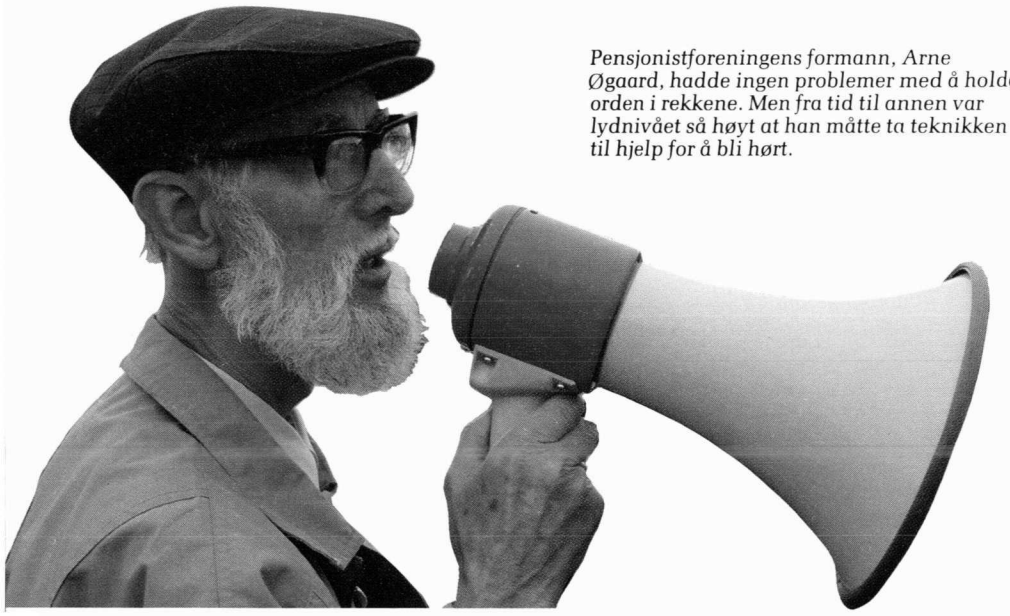

Pensjonistforeningens formann, Arne Øgaard, hadde ingen problemer med å holde orden i rekkene. Men fra tid til annen var lydnivået så høyt at han måtte ta teknikken til hjelp for å bli hørt.

det bestemteste inntrykk av at dette var mer enn jobb for ham.

–Jeg er vokst opp på Frogner i Oslo, men tilbrakte hver eneste sommer på vårt landsted på Nesodden. Det sydligste hus på Nesodden, over hodet, faktisk. Nå har jeg selv bygget hus samme sted, og jeg tar ofte min egen båt til Oslo når jeg skal på jobb. Indre Oslo-fjord er en viktig del av livet mitt, innrømmer Vogt. For øvrig kan han fortelle at Statkraft-flåten har plikt på seg til å bruke fløyten når den passerer hans Nesodden-residens. Bortsett fra om natten da, selvfølgelig.

Den som ikke kjente hver stein, hvert hus, hver vik og hver krusning i Indre Oslo-fjord etter dette toktet, måtte skylde seg selv. Det sto i hvert fall ikke på Arne Vogt. Så vidt vi kunne se, skortet det imidlertid ikke på interesse fra deltakernes side. Allerede under innledningen av den «faglige» delen av arrangementet, besøket ved tungtransportavdelingens verksted i Drammen, kunne arrangørene glede seg over et lydhørt publikum.

Formidable hestekrefter

Grunnet forsinkelsen på NSB, ble besøket dessverre noe kort, men dimensjonene over det materiellet som håndteres her, fikk man umiddelbart et imponerende inntrykk av. Lastebiler, semitrailere, trekkvogner, flathengere og ophengstrailere for å nevne noe. Ja, her finnes sogar en egen Statkraft-jernbanevogn!

Med dette utstyret for hånd, kan transportavdelingen i Drammen påta seg frakt av enkeltkolli på opptil 500 tonn. Det er det ikke mange foretak her i landet som kan. Så var det da heller ikke uten stolthet de ansatte åpnet verksted-porten for sine spesielle gjester.

Skipet

Ro-ro-skipet M/S Elektron er en viktig brikke i Statkrafts transportnett. Anløp har det jevnlig langs hele norskekysten, både for Statkraft og andre som har tungtransportbehov i dette fartsområdet. Fra tid til annen byr det seg en tur «utaskjærs» også – Sverige, Danmark, Island, for å nevne noe.

Men den 23. august i år lå hun altså ved kai i Drammen – pyntet til fest. Signalflaggene slo i vinden, messingen skinte og dekket var blankskurt. Der hvor man ellers finner transformatorer, trubintrommer, tunnelbormaskiner og annet tunggods, hadde et smilende og rutinert mannskap dekket langbord under åpen himmel for sin «voksne» last.

Det var litt yr og småregn i luften da de 45 forventningsfulle cruisedeltakerne bordet skipet gjennom den åpne baugporten. Været la imidlertid ingen demper på stemningen, og da baugporten lukket seg og skipet la fra kai, var det vel bare nasjonalsangen som manglet. Feststemningen holdt seg gjennom havnebassenget i Drammen ved at Elektron gjorde en sveip bortom C/S Skagerrak. Dette sagnomsuste kabelskipet som har lagt kabler for Statkraft og andre både her i landet og under fjernere himmelstrøk, lå til kai i Drammen under påvente av full overhaling. I ordets rette betydning.

Idet Elektron stevnet ut av havnebassenget og la til «havs», var det på tide å gjøre seg bedre kjent med skipet. Det var ikke like lett for alle cruisedeltakerne å ta seg frem – høye terskler og steile leidere er barnemat for veltrimmede sjøfolk. Verre er det for folk som har levd noen år og fått litt «rust i maskineriet». Dog var det liten sjøgang – og en hjelpende hånd var sjelden langt unna.

M/S Elektron er en velholdt 22-åring. Skipet er 77,2 meter langt, 14 meter bredt og har et dypgående på 9–15 fot. Med last kan man oppnå en marsjfart på 12 mil. For ombord- og ilandkjøring trenger Elektron bare ni fot dypt vann og en avstand på seks meter fra land. Det finnes derfor mange spesielle landingssteder for fartøyet langs norskekysten. Skipet har stor lastekapasitet. En opphengstrailer med inntil 300 tonn last og fem semitrailere med inntil 70 tonn nyttelast hver skal kunne føres på dekk samtidig, og noen av Statkrafts trekkvogner kan føres under dekk. På og under dekk skal det etter sigende være plass til cirka 200 små personbiler!

Mannskapet

I maskinrommet, i byssa, på broen og på dekk møtte våre pensjonister som sagt et vennlig og erfarent mannskap. Men de traff langt fra alle de 20 som er ansatt på M/S Elektron. Grunnen til det var at skiftbyttet er todelt, slik at det alltid er folk ombord. Når skipet er i fart, har man vakttjenester som ellers til sjøs. Det gir lange arbeidsdager, men etter seks uker ombord, har mannskapet på den annen side innkjørt seks ukers «landlov». En slik ordning, ulempene til tross, kunne man vel tenkt seg noen og enhver.

Bo og sanitærforhold er til tross for skipets alder innbydende, og med en velutstyrt bysse og velvillig kokk, lider mannskapet ingen nød. Foruten vanlig utrustning har Elektron innredning og egen bysse for 11 mann på underste dekk. Dette til bruk for ekstramannskaper når skipet settes inn i strekking av fjordspenn og for transportfolk.

Passasjerer

Nød skulle de heler ikke lide, de 45 pensjonistene som fulgte med Elektron til Oslo denne dagen. Da skipet var godt og vel midtfjords (Oslo-fjorden), kom dampende, velduftende gryter på bordet. Og hva sto på menyen? Skipperlapskaus, selvfølgelig! Med flatbrød og øl attåt. Og kaffe og kaker. Ingen gikk sultne fra bordet.

Praten gikk lett rundt bordet, i den utstrekning vindforholdene tillot dette. Ikke så rart kanskje, for her var jo de alle gamle kjente. Vi for vår del registrerte med et visst vemod at de fleste snakket om Vassdragsvesenet. Her var ikke snakk om Statkraft

og NVE – for pensjonistene våre trenger ikke bry seg med slikt som omorganisering. De er fremdeles én stor familie. O, eia var vi der!

En annen ting som virket slående, var den hektiske organisasjonsvirksomheten som utspilte seg på sidelinjen av det oppsatte programmet. Til og med under måltidet. Pensjonistforeningens leder, Arne Øgaard, var i stadig bevegelse, visstnok for å prøve å få avtalt nytt styremøte. Hvor vidt han lykkedes i dette, klarte vi ikke å få brakt på det rene. Men det var tydeligvis ingen lett sak – for alle har det så travelt, som han sa. Og vi som trodde pensjonistene tok livet med ro! Også foreningens kasserer, Finn Storaker, var i hektisk aktivitet. Han benyttet anledningen til å innkreve kontingent, –for folk er jo så vanskelig å få tak i, kunne han fortelle.

Da skipet omsider dreide mot nord, løyet vinden. Dette gjorde utemiljøet mer attraktivt, og selv om broen var flittig besøkt, valgte de fleste å følge innseilingen fra dekk. Været lettet og solen brøt frem. Og fra Svelvik ganske til Vippetangen i Oslo var turen rett og slett et lite eventyr.

Elektron holdt 12 knops fart det meste av vegen, men gikk ganske tett opp under land. Cruisedeltakerne fikk derfor et godt inntrykk av perler som Svelvik, Drøbak, Hvitsten og øyene i Indre Oslo-fjord. Og så Oscarsborg da selvfølgelig, med sin spennende historie fra aprildagene 1940. Dessuten kunne vår reiseleder Vogt peke ut både hvor han selv bodde, og hvor andre interessante personer i Statkraft har helårsbolig eller landsted. Kjekt å vite!

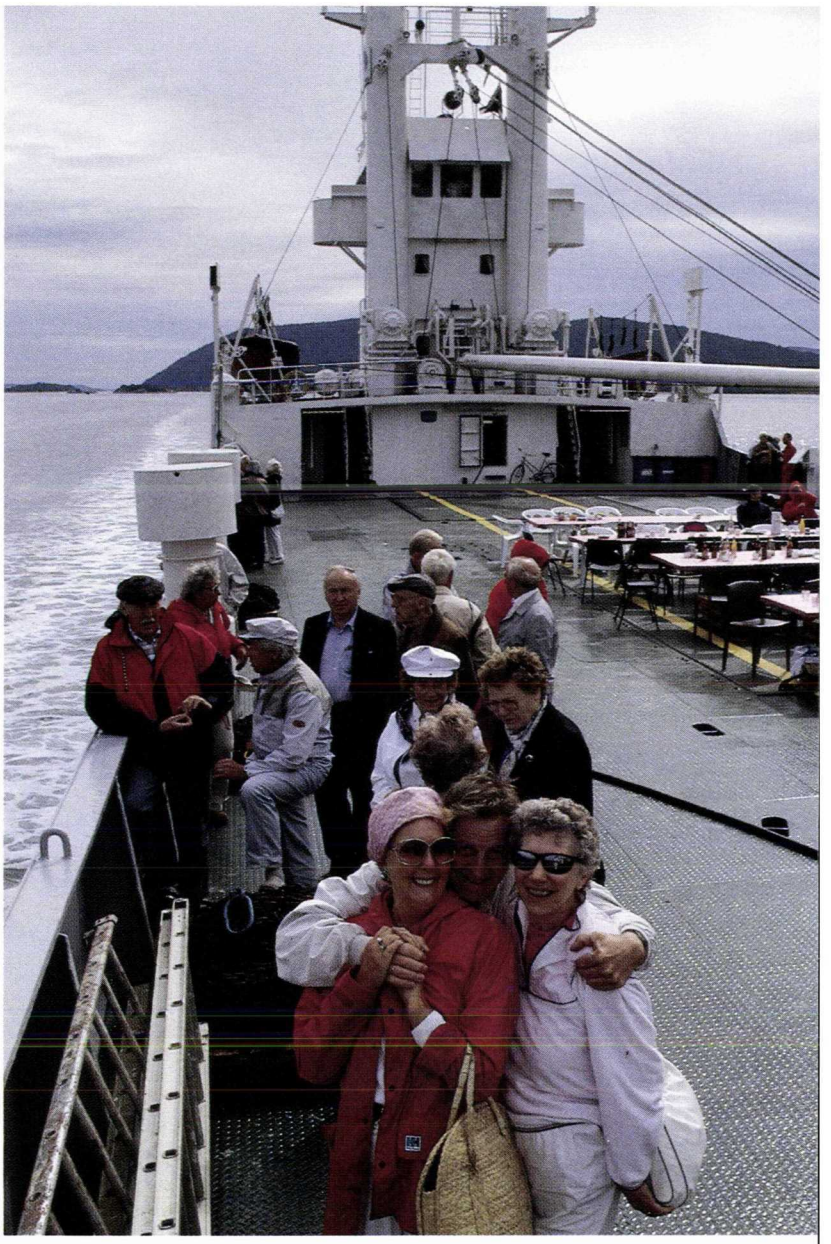

De fleste valgte å følge innseilingen fra dekk. Etter hvert lettet også været, og solen brøt frem.

En lykkelig reise

Ganske særlig opplevelsesrik var kanskje siste etappe i vår seilas – havnebassenget i Oslo. I strålende solskinn manøvrerte Elektron mellom små og store fartøyer, som hilste oss på fartøyers vis. Mange undret seg nok over hva slags farkost dette var, Elektron er jo ikke et spesialfartøy for ingen ting. Og så var hun jo pyntet til fest, da.

–Og hva slags last har du i dag da, ropte havnekontrolløren til overstyrmann Steinar Pedersen, da Elektron la til kai. –Kjøtt, kom det fra en spøkefugl blant passasjerene. –Daukjøtt, ropte en annen mer morbid deltaker, og selv om denne kommentaren kanskje var litt upassende, så var altså stemningen på topp.

M/S Elektron er ikke noe passasjerskip. Når man av og til ønsker å ta folk ombord, må det søkes om spesiell tillatelse til dette. Så var selvsagt gjort i dette tilfellet, og papirene var iorden. Én og én forlot vi skipet, idet vi tok farvel med og takket arrangører og mannskap. Ingen var blitt skadet, og alle var enige om at det hadde vært en fin tur.

Én etter én forlot vi skipet idet vi tok farvel og takket arrangører og mannskap.

STATKRAFT 92

Kåre Schjetne arbeider nå full tid med organisasjonssaken. I hvert nummer fremover vil han redegjøre for fremdriften i prosjekt Statkraft '92.

A/S Statkraft – Regjeringen har fastlagt rammen

Regjeringen fastla i september rammen for det videre arbeidet med å utforme de nye selskaper som skal springe ut fra det nåværende Statkraft. Tre selskaper må etableres for å tilfredsstille de krav og forventninger som blir stilt til et mer effektivt kraftmarked. Selskapenes størrelse og innbyrdes oppgavefordeling er en del av de intense utredningsoppgaver som nå pågår i Oed's regi – og i Statkraft.

A/S Statkraft – 100 prosent statlig eiet aksjeselskap

A/S Statkraft blir i fremtiden et aksjeselskap hvis hovedoppgave blir å produsere og markedsføre kraft i det norske markedet, samt å drive eksport og import. Vår argumentasjon om at det vil være urasjonelt og økonomisk ineffektivt å splitte Statkrafts nåværende produksjonssystem opp i flere innbyrdes konkurrerende selskaper, har vunnet gehør. Vi regner også med at det nye selskapet vil stå som eier av produksjonsanleggene. Spørsmålet om eierskap til fallrettighetene er mer uklart.

Hva er selskapet egentlig verd?

En av de virkelig spennende utredningsoppgavene er å fastlegge hva selskapet er verd. Er det den bokførte verdi som skal legges til grunn ved fastleggelse av åpningsbalansen? Eller er det en kapitalisering av de inntjeningsmuligheter selskapet har i det fremtidige markedet? Og hvordan vil nå markedet utvikle seg? Hva vil skje med de nåværende industrikontrakter, som ikke er den mest blomstrende del av Statkrafts omsetning? Spørsmålene er mange, men det er helt nødvendig å få bestemt den egenkapital selskapet skal gi avkastning av, og den lånekapital selskapet må forrente.

Datterselskap – hvor stort skal det være og hva skal det gjøre?

Høisveen-utvalget havnet midt på treet når det gjelder organiseringen av utbyggingsvirksomheten. Midt mellom Statkrafts forslag om et eget forretningsområde, og Finansdepartementets ønske om et helt fristilt aksjeselskap. Begrunnelsen for å etablere et datterselskap er todelt. Selskapet skal gis mulighetet for å nytte sin spesialkompetanse til å kunne konkurrere om oppgaver utenfor det som vil være den normale og helt dominerende oppgavebasis, nemlig de interne oppgaver. Skal denne muligheten gis, må vi fjerne ekstern frykt for at konsernet driver kryss-subsidiering av denne virksomheten. Og så får vi i det minste håpe at heller ikke konkurrentene er belemret med et slikt problem.

Hva som skal ligge i datterselskapet, og hva som skal forbli i moderselskapet, er en del av den pågående utredningen. Vår omverden har vært mest opptatt av entreprenørdelens plassering. Samtidig kan konsernet ha behov for å knytte til seg direkte en vesentlig del av engineeringfunksjonen.

Nettselskapet – viktig brikke i etableringen av et marked

En grunnleggende forutsetning for å få etablert et mer effektivt marked, er å få et klart skille mellom produsenter, nettselskap og børsfunksjon. Det er nødvendig med et sterkt nettselskap som styrer omfanget av hovednettet, tilknytningsbestsemmelser for nettets brukere og tariffene. Nettselskapet må ha det avgjørende ord om hvilke ledninger som skal være en del av hovednettet, og dermed danne kostnadsgrunnlaget for tariffstrukturen. Det er viktig at alle aktørene i markedet er sikret at nettselskapet tar det økonomiske og juridiske ansvar for at de nettjenester markedet trenger, er tilgjengelige.

Nettselskapet vil være et statlig monopolselskap. Men eierskapet til nettet gjenstår å bestemme. Når Oed har gitt som retningslinje at Statkraft ikke kan stå som eier av nettet, bør Staten som eier kunne gi A/S Statkraft i oppdrag å fortsette som sakkyndig driftsleder og være operatør for drift og velikehold av Statkrafts nåværende nett. Nettselskapet vil da leie nettjenester på en enhetlig måte for alle deler av hovednettet.

Og børsfunksjonen – hva blir nå det?

Det er også en klar oppfatning i bransjen at nettselskapet ikke bør ha operativt ansvar i driftskoordineringen. Både i planfasen og i kontrollfasen bør markedskoordinatoren (børsen) kunne ta ansvaret for driftskoordineringen. Markedskoordinatoren bør samtidig kunne ta ansvaret for revisjonskoordinering, systemgrenser for overføring i hovednettet og nettovervåking på landsnivå. Samtidig er det helt klart at Statkraft har behov for et kontrollapparat for å ivareta sine landsomfattende oppgaver på en rasjonell måte. Denne arbeidsdelingen mellom Statkraft, nettselskapet og markedskoordinator vil imidlertid ikke utløse nye investeringer i kontrollutstyr.

Det haster med avklaring

Problemene knyttet til den arbeidsdeling som er berørt ovenfor, trenger en rask avklaring. Oppgavene utredes i Oed's arbeidsgrupper for nett-tjenester og markedsinstitusjoner. En rekke av de organisatoriske løsninger henger på avklaringen av disse spørsmål.

Og haste, det gjør det med hele prosjektet. Den 3. desember er absolutt siste frist for utredningene, skal Regjeringens plan for stortingsbehandling våren 1991 holde. Og det betyr at alle som deltar, får en meget hektisk høst. Men skal vi få et akseptablet resultat for Statkraft, er det nødvendig å stå på!

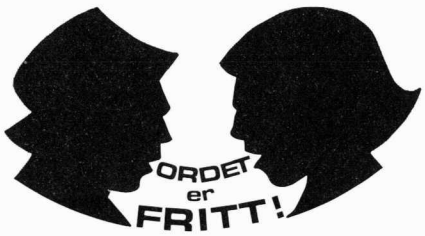

Arbeidstida i Statkraft

Ett av kravene fra Statstjenestemannskartellet ved tariffrevisjonen i 1988, var lik arbeidstid for alle i staten. Dette ble også resultatet, med den følge at vi som hadde hatt betalt for spisepausen, mistet denne fordelen. Spisepausen måtte vi ta på fritid.

Men hva skjer så. Jo, de som jobber i administrasjonen sentralt og ute i driftsområdene skal fortsatt ha betalt for spisepausen. De får en arbeidstid på 36 timer pr. uke med 20 minutters pause. Ved tariffrevisjonen i år blir dette tatt opp av staten. Man ønsker å få en lik ordning over alt. De organisasjoner som blir berørt av dette, er imidlertid villig til å gå til streik for fortsatt å holde på denne urettferdigheten.

Etter hva jeg har forstått, er det kun en del ansatte i sentraladministrasjonen som påberopte seg å ha rett til denne ordningen. Visstnok gjelder ikke det administrasjonene ute i driftsområdene.

De som har betalt for spisepausen, har i stor utstrekning opplegg med kantinedrift, subsidiert mat, vaskerom og garderobe i tilknytning til dette. Dersom vi som arbeider i den ytre drift skal kunne få betalt for spisepausen, må Arbeidsmiljølovens bestemmelser komme til anvendelse. Det vil si at det ikke må finnes spiserom i nærheten, og spisepausen må ikke kunne disponeres fritt. Et spiserom finnes det på de fleste steder, uten at det stilles krav om at det må være vann, toalett eller vaskemuligheter tilgjengelig. Dermed vil det i nesten alle tilfelle bli en ikke betalt spisepause for de som jobber i den ytre drift.

Jeg vet også at dette spørsmålet ble tatt opp fra NEKFs representanter i de fleste driftsområdene under Fase 2-arbeidet. Her skulle man som kjent se på mulighetene for innsparinger og større effektivitet. Jeg skulle gjerne sett et regnestykke på hva denne spisepausen koster Statkraft, og jeg er helt sikker på at det vil gi en effektiviseringsgevinst å rydde opp i disse forhold. Ikke minst på grunn av den misnøyen forskjellsbehandling medfører.

Disse forhold er ikke nevnt med et ord i Fase-2 rapporten. Fagbevegelsens krav har vært lik arbeidstid for alle, og jeg håper dette snart blir en realitet i Statkraft.

Staten har satt kommunene under press for å få gjennomført lik arbeidstid i kommunene. Jeg håper det i samarbeid med organisasjonene blir ordnet opp i egne rekker også, og ser frem til en debatt i fagbevegelsen om dette spørsmålet.

Jon P. Hanssen
Tillitsmann, Innset-verkene

Det å bli utfordret til å komme med en god histore «på prent» er ingen spøk, og spesielt ikke når redaksjonen etterpå insinuerer at historien kanskje er selvopplevd.

En som har hatt sitt arbeidsfelt ved anleggsavdelingen, burde selvsagt ha en saftig histore fra dagens virksomhet. Men «min historie» går tilbake til den tiden da det virkelig fantes «anleggsbus», og den fortelles med fare for at opptil flere har hørt den før.

Den etterlyste braksalve i forrige «Fossekall» uteblir, selv om den endelige virkning på vår venn Kalle, som historien handler om, hadde tilnærmet eksplosiv virkning.

Eksplosiv bytur

Kalle var som nevnt anleggsslusk av den gamle skole. Og i likhet med sine yrkesbrødre måtte han til byen for å avreagere som det heter i dag, etter å ha jobbet hardt og lenge nok til å fylle pengeboka.

Denne gangen bestemte han seg imidlertid for at han skulle bo standsmessig, og tok inn på byens hotell. Der ville han også ha et skikkelig måltid mat før han ga seg byens gleder i vold.

I hotellets spisesal kom kelneren til Kalles bord og spurte hva det skulle være. Jo, Kalle skulle ha erter, kjøtt og flesk, og en solid dram sprit til å skylle ned med.

–Men det må vel være suppe først, sier kelneren.

Nei, Kalle skulle ikke ha suppe.

–Men det pleier alltid å være suppe først, gjentar kelneren.

Ikke tale om, Kalle skal ikke ha suppe, og etter å ha presisert dette vel og lenge, får han endelig erter, kjøtt og flesk ledsaget av den klare nektar.

Kalle gikk på byen, og hva han bedrev der, tier historien om. Men i løpet av natten kom han da omsider tilbake til hotellet.

Nå hendte det seg slik at gjesten i rommet ved siden av Kalles den selvsamme natt fikk kolikksmerter. Han ringte resepsjonen for om mulig å få hjelp. Og hjelp, det skulle han få. Hotellet hadde egen helsesøster i sin tjeneste, og hun skulle komme og sette klystér for å lindre smertene til den plagede gjest. Men akk og vé. Helsesøster tok feil av rommene og ga en heller påseilet og uvillig Kalle den foreskrevne behandling.

Vel hjemme på brakka igjen, måtte Kalle som skikken var, fortelle om sine byopplevelser. Det ble en lang historie, men til slutt kom det: Men ett godt råd vil jeg gi dere. Skal dere til byen og tar inn på hotellet, så ét like godt suppa, som kelneren ber om, først som sist.

*

Som annonsert i forrige nummer av Fossekallen, er det Edgar Forsberg som har levert dette bidraget til vår humør-spalte. Et verdig bidrag etter vår mening, selv om det gikk lovlig hardt ut over den arme slusk. Forsberg lar stafetten gå videre til Per Laukøy ved Melhus.

Edgar Forsberg (62) arbeider ved Statkrafts anleggskontor i Oslo, men noen «kontorrotte» er han ikke. Han startet sin karriere i Statkraft ved Tokke-anleggene i 1957, og også etter at han kom til Oslo (Bygningsavdelingen) i 1962, har han tilbrakt mye av sin tid ved Statkrafts anlegg.

Indoktrinering hos Oed

Ved Arild Forsberg

Som nyansatt markedssjef i Statkraft, hadde jeg store forventninger til en aktiv innsats fra første dag – den 12. juni i år. Med bakgrunn fra norske og utenlandske bedrifter var jeg spent på overgangen til en statsbedrift med tilhørende kultur. En lys hjerne hadde imidlertid foreslått at jeg skulle tilbringe en arbeidsuke hos Oed, og mine notater fra den uken er herved tilgjengelig for Fossekallens lesere.

Etter fem dager i Oed vet Arild Forsberg (stående) hvordan Statkraft skal få gjennomslag for nye forslag og ideer. Her etter en oppklaringsrunde med rådgiver Kjell Grotmol (sittende på huk) og sistnevntes «beste venn» (liggende).

Uken før hadde jeg deltatt på et møte med statsråd Reiten. Slik fikk jeg føle suget fra de politiske irrganger, og jeg trodde at jeg hadde fanget opp atmosfæren. Nedenfor får du innblikk i de sosiale realitetene. (De faglige er forsvarlig dokumentert i et annet medium.)

Mandag

Jeg ble høflig anmodet om ikke å møte for tidlig den første dagen. Etter å ha funnet en parkeringsplass i nærheten (til kr. 110,- pr. dag), fikk jeg første kontakt med embedsverket kl. 0900. Min kontaktperson, Kjell Grotmol, tok vel imot meg og snakket et normalt språk som var forståelig. Han var som alle andre veldig opptatt og ga meg (som test?) en mengde stortingsproposisjoner og innstillinger til gjennomlesning.

Mine planlagte spørsmål fikk en brå avslutning da dagens første telefon reddet Kjell. En ekstern forbindelse ville vite om Statkraft hadde lov til å markedsføre seg med rabatter. Som aktiv markedsfører ser jeg frem til noe upløyd mark, men vedkommende ville nærmest ha stortingets godkjennelse for at Statkraft kan bevege seg utenfor institusjonens vegger. Hvilken verden var jeg kommet inn i?

Resten av dagen var jeg fordypet i tunge proposisjoner som matchet resten av min sinnstilstand.

Tirsdag

Med gratis parkering hos Oed begynte jeg å føle meg velkommen. Jeg forsto fort at stortingsdokumenter leser man helst på formiddagen, mens de store diskusjoner tar man etter lunch.

Et hyggelig kvinnelig bekjentskap gjorde dagen noe lettere. Toril Svaan

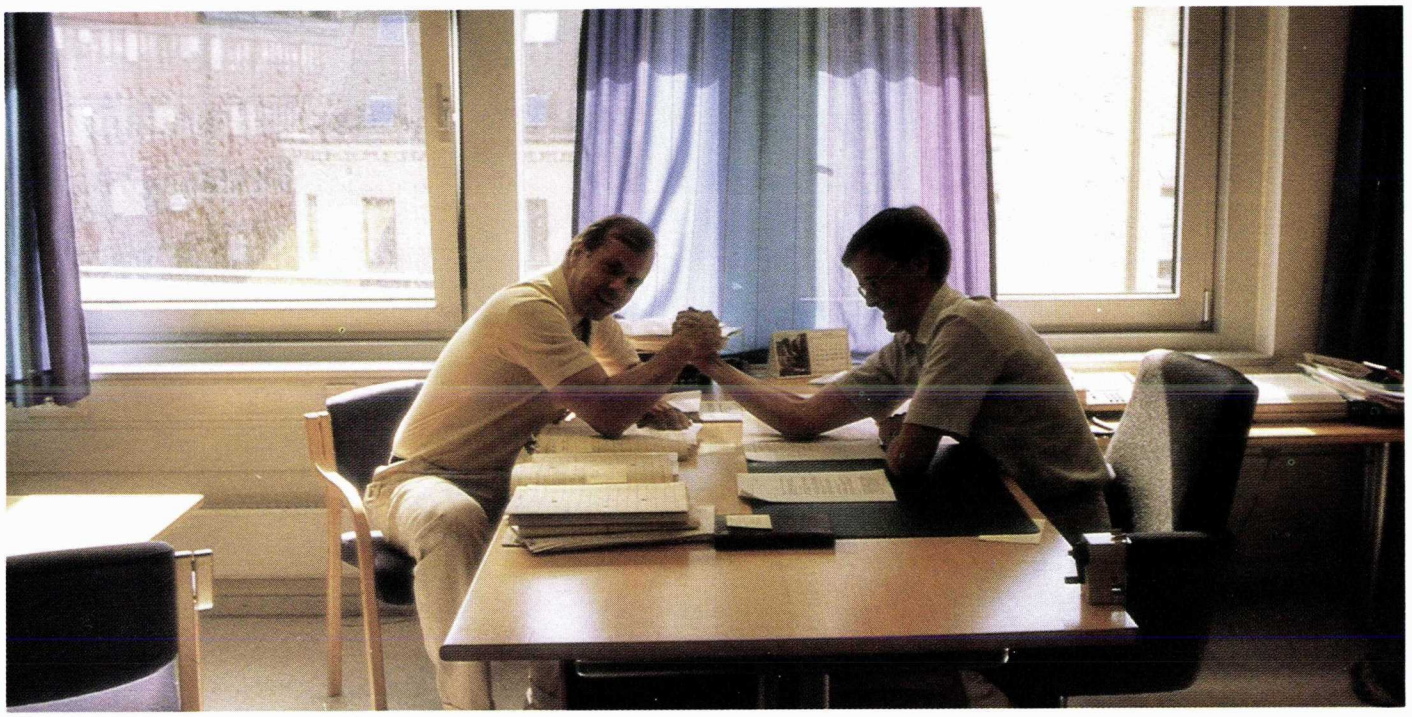

Ekspedisjonssjef Sigurd Tvetereid styrket sin posisjon i avdelingen som arrangør av det ukentlige la-oss-kose-oss-møtet. Arild Forsberg (t.v.) opplevde imidlertid også «harde tak» under sin «prøvetid» i Oed.

var nylig blitt overført til kontoret, og hadde derfor noen enkle (ekle) spørsmål til meg. Som saksbehandler skulle hun vurdere om våre transformerings- og omsetningsavgifter var korrekt beregnet, og eventuelt komme med bedre forslag. Jeg hadde noe bakgrunnsstoff om beregning av trafo-avgift, men var helt blank på hvorfor vi beregner 8 prosent overføringsavgift. Tallet 8 prosent tyder på at vi har nøye kalkulasjoner og dokumentert underlag. Det var dessverre ikke korrekt. Det var imidlertid de tunge dokumentene som reddet meg. I en prop. (slanguttrykk for proposisjon) fra 1976 fant jeg at Stortinget hadde fastlagt 8 prosent som siden har stått urørt.

Onsdag

Hilste på ekspedisjonssjef Høisveen som var like høy som navn og tittel. Han har forfattet Statkrafts nye testamente som jeg fikk en signert kopi av av Kjell G. Deretter hilste jeg på ekspedisjonssjef Tveitereid, og ble forvirret av to like titler i samme avdeling. Jeg fikk nå assosiasjoner til Kafkas prosess-erfaring i embedsveldet. Det viste seg at alt har sin naturlige forklaring for dem som forstår den slags. Tveitereid styrket sin posisjon i avdelingen som arrangør av det ukentlige la-oss-kose-oss-møtet som er beskrevet i fredagsnotatet.

Torsdag

I dag skulle jeg lure portvakten. Hver dag måtte jeg fylle ut et besøkskort og fikk adgangskort med magnetstripe. Onsdag tok jeg med kortet hjem for å bruke det torsdag morgen. Det var mange som så på meg da lampen lyste rødt med fysisk hindring. Vakten så på meg som en butikktyv, og jeg måtte fortelle nesten hele sannheten. Under tvil fikk jeg nytt kort. Kortet var kun gyldig ut arbeidsdagen.

En diskusjon om en avklaring av en definisjon på en viktig kundegruppe var det store målet denne dagen. Etter gjensidige skinnuenigheter ble jeg enig med de andre om at en avklaring ikke var til fordel for noen av partene. Det var en selvfølgelighet at jeg måtte forstå og akseptere dette!

Fredag

Endelig kom dagen med de store avklaringer, konklusjoner og oppfølging. Trodde jeg. Alle var veldig opptatt eller ikke tilstede. Jeg avtalte lunch med Kjell G. for å være sikker på at han var tilstede. Kl. 1200 måtte jeg hente mat til ham fordi han hadde stående beredskap på kontoret. Årsaken var at ministeren satt i møte og ville innkalle Kjell G. ved behov. Da jeg kom ned med maten, hadde Kjell prioritert Reiten fremfor meg og ble borte i 2 timer. For å løfte opp stemningen, bestemte jeg meg for å kjøpe 10 marsipankaker i et konditori. Jeg var i konditoriet cirka tre minutter og hadde deretter en samtale med en parkeringsvakt som hadde plassert en lapp pålydende kr. 300,– for parkering under skilt: All stans forbudt. Han ville ikke ha kake.

Kl. 1400 ble jeg invitert til avdelingens fredagsmøte hos Tveitereid, og jeg så frem til en faglig avslutning på uken samtidig som jeg tok med mine 10 marsipankaker. Konferansebordet bugnet med kringler og kaffe. Det faglige grensesnittet var opplesning av mer eller mindre intelligente spørsmål, gjetning og svar fra Arbeiderbladets siste side. Mitt bidrag i seansen var fire forslag fra to reklamebyråer som omhandlet en presentasjon av vårt nye markedstilbud. Forsiden skulle være kreativ, visjonær, gjerne abstrakt, men med et vesentlig innslag av myke verdier. Det var full uenighet om forslagene. Jeg koste meg!

Cirka kl. 1600 fikk jeg ny kontakt med Kjell G. slik at vi fikk en fornuftig avslutning på uken.

Etter fem dager i Oed vet jeg nå hvordan Statkraft skal få gjennomslag for nye forslag og idéer. Konstruktive bidrag som er vel begrunnet og dokumentert fra en kunde- og markedsorientert bedrift, vil ikke bli overkjørt av våre eiere. Det er derfor viktig at vi fanger opp signaler fra våre kunder og markeder nasjonalt og internasjonalt. Informasjonene skal vi systimatisere og analysere før vi gir Oed forslag og «fasitsvar». Det markedet og kundene krever av oss, kan ingen stoppe!

Takk for en nyttig og lærerik uke!

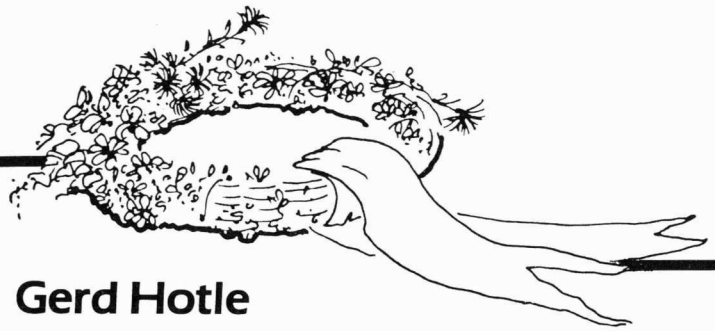

Gerd Hotle

Gerd Hotle er død 51 år gammel. Etter et halvt års sykeleie måtte hun til slutt gi tapt for sin alvorlige og livstruende sykdom.

Gerd Hotle var blant de mange som kom i kontakt med og fikk arbeide i Statkraft i forbindelse med en kraftutbygging. For henne var det Eidfjord-anleggene som ga denne muligheten, og her begynte hun som rengjøringsassistent ved brakkeleir Lægreid i mars 1974.

Ved Eidfjord-anleggene hadde hun rengjøringsoppgaver ved forskjellige brakkeleire og senere også i kraftstasjonen i Sima når behovet her meldte seg. Men høsten 1981 var det for Gerd Hotle i likhet med mange andre, slutt etter hvert som anlegget bygget ned sin virksomhet.

Men mars 1984 var Gerd Hotle tilbake i Statkraft. Denne gang som ansatt ved vår besøksmesse i Eidfjord.

Jeg tror det er mange både Statkraftere og andre som vil huske Gerd Hotle for hennes gode humør og smittende latter. Og som med takknemmelighet tenker tilbake på rene og ryddige rom med oppredde senger, god mat servert med et smil og en hyggelig kommentar særlig når de etter en lang og hard arbeidsdag kom tilbake til messe eller brakke.

Vår dypeste medfølelse går til familien som har mistet kone, mor og bestemor. Vi har mistet en kollega og medarbeider. Vi takker for samarbeidet, og lyser fred over Gerd Hotle sitt minne.

Ivar Høberg

Får du Fossekallen?

Ved våre reportasjebesøk rundt omkring i landet oppdager vi til stadighet at mange ikke får Fossekallen. Dette gjelder både de som er ansatt i Statkraft og våre pensjonister.

Alle ansatte i Satkraft skal få Fossekallen, enten på arbeidsplassen eller direkte tilsendt til hjemmeadressen. Pensjonistene skal ha bladet sendt hjem til seg.

I redaksjonen synes vi det er leit at vi ikke når frem til alle, men vi har dessverre ikke kapasitet til å holde oppsyn med at de ulike listene blir ajourført. Vi er med andre ord avhengige av å få beskjed om at noe ikke fungerer som det skal.

Er du en av de uheldige ansatte som ikke mottar Fossekallen? Da ber vi deg kontakte Aud Berg, Fossekallen, Postboks 5124 Maj., 0302 Oslo 3. Du kan også melde fra på telefon (02) 95 98 62 eller (02) 95 96 10.

Det samme gjelder selvfølgelig for våre pensjonister, men her oppfordrer vi samtidig alle administrative enheter til å være aktpågivende. Meld fra til oss når noen går av med pensjon! Det koster så lite, og betyr så mye.

Personalia

Nytilsatt:

Halvorsen, Anja	*Konsulent*	ØØØ

Tilsatt i ny stilling:

Rinde, Per	*Avdelingsingeniør*	Breheim-verkene

Gått av med pensjon:

Djupnes, Didrik	*Overmontør*	Østlands-verkene
Martinsen, Helge	*Montasjeleder*	Østlands-verkene

Sluttet:

Hansen, Frank	*Montasjeleder*	Glomfjord-verkene
Skarnes, Steinar	*Montasjeleder*	Østlands-verkene
Storelid, Malvin	*Avdelingsingeniør*	Jostedal-anlegget

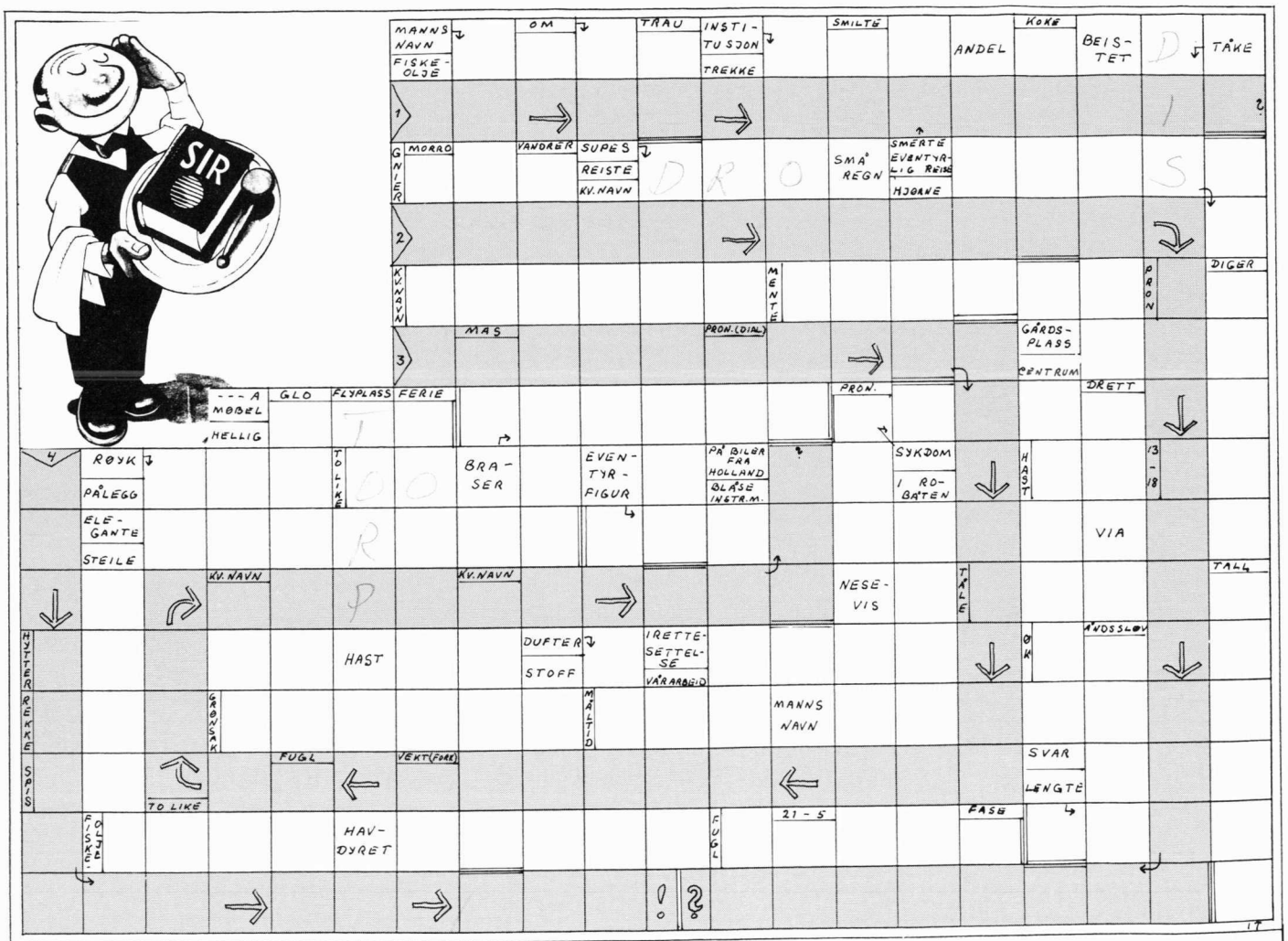

Kryssord

Navn _____

Adresse _____

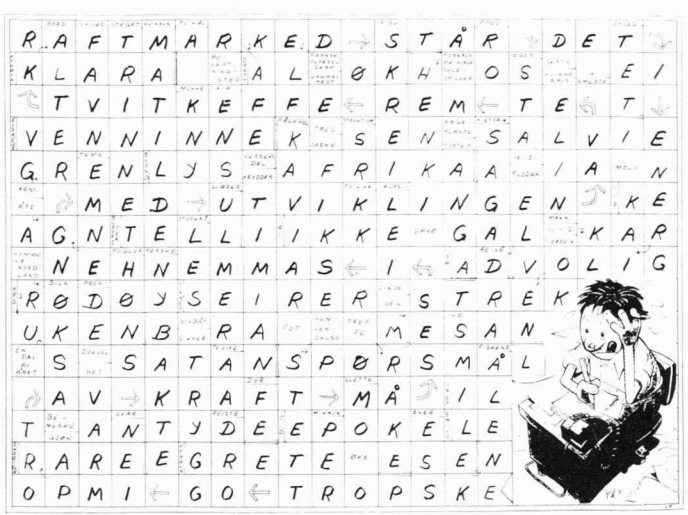

Frist for innlevering av kryssord: fredag 26. oktober

Vinnerne får tilsendt et lodd i Pengelotteriet

Vinnere:
Svein O. Arnesen
Oslo Lysverker

Aase Steen
Oslo

Paul M. Aanvik
Lillesand

Returadresse: Fossekallen
Postboks 5124 Maj
0302 Oslo 3